

1. udkast til
Beretning
om

Bygningsbevaringsindsatsen i Danmark og en plan for fremtiden

Folketingets Kulturudvalg anmoder kulturministeren til at iværksætte en uafhængig udredning af den samlede bygningsbevaringsindsats i Danmark

Udvalget finder, at der er et behov for at skabe overblik over hvilke bygninger, der skal bevares for eftertiden. Da det er staten, der har ansvar for de fredede bygninger, og kommunerne som har hovedansvar for de bevaringsværdige bygninger, er der grund til at undersøge eventuelle 'proportionelle skævheder', samt om kommunerne har de nødvendige ressourcer til at have en stor del af ansvaret for bevaring og udvikling af bygningskulturen. Det er udvalgets opfattelse, at der er behov for også at rette fokus på bygninger og helheder herunder bysammenhænge, der er bevaringsværdige ud fra kulturhistoriske og arkitektoniske kriterier. En række spørgsmål er vigtige at fokusere på:

Hvilke konsekvenser får kommunesammenlægninger for kulturmiljørådene¹? Vil hver enkel kommune have ekspertise og ressourcer til at nedsætte lokale kulturmiljøråd?

Vil kommunerne have tilstrækkelige ressourcer til at sikre de bevaringsværdige bygninger og helheder både på landet og i byerne, bl.a. i lyset af at kommunerne overtager en del af amternes planlægningsopgaver?

Vil det være muligt at lægge en langsigtet strategi for bevaring, der i højere grad bygger på samspil mellem stat, regioner, kommuner og private, så der ikke kun fredes enkelthuse, men også bevares kulturelle og arkitektoniske helheder og sammenhænge? Vil det samtidig være muligt at bevaringsarbejdet fremover baseres på en graderet bevaringsskala, således at alle bevaringsværdige bygninger, med de fredede bygninger øverst på skalaen, tildeles en karakter? Hvilke væsentlige bevaringsværdier repræsenterer den pågældende bygning? Vil en gradering skærpe bevidstheden om de virkelig umistelige bygninger og til gengæld betyde større råderum for så vidt angår de mindre betydningsfulde bygninger eller dele deraf?

Vil det være muligt at hjælpe de kommuner, der endnu ikke er kommet i gang med optællinger og udarbejdelse af Kulturarvs-/Kommuneatlas, og/eller som ikke har de fornødne midler til at løfte bevaringsopgaven?

Udvalget anmoder kulturministeren om at iværksætte en uafhængig udredning af den samlede bygningsbevaringsindsats i Danmark. Formålet med udredningen er at skabe overblik over den nuværende indsats samt redegøre for hvad der sker i andre lande, vurdere akutte og langsigtede behov og fremlægge forslag til alternative bevaringsstrategier under hensyn til økonomiske konsekvenser. Udredningsarbejdet skal endvidere vurdere muligheden for øget samarbejde mellem stat, kommuner, regioner og private.

¹ Nedlæggelsen af de nuværende kulturmiljøråd er en konsekvens af [lov om ændring af museumsloven, bygningsfredningsloven og lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde og om ophævelse af lov om regionale faglige kulturmiljøråd \(nr. 562 af 24. juni 2005\)](#), som er den konkrete udmøntning af kommunalreformen på kulturarvsområdet.

Udvalget finder, at der især er behov for:

- At skabe overblik over den eksisterende lovgivning og praksis på området.
- At undersøge hvorvidt det er muligt lovgivningsmæssigt at fastholde og styrke fredningsarbejdet hos staten, eller at decentralisere forvaltningen af de fredede bygninger.
- At vurdere om kommunerne har tilstrækkelige midler og kompetencer til at varetage bygningsbevaringsarbejdet bl.a. i lyset af, at amternes planlægningsopgave overgår til kommunerne.
- At vurdere det økonomiske grundlag for de fredede og bevaringsværdige bygninger i Danmark, og hvorvidt der er tilstrækkelige ressourcer (tilskud og personale) til rådighed.
- At få overblik over hvordan det går med registrering af frednings- og bevaringsværdige bygninger og helheder i Kulturarvs-/Kommuneatlaser.
- At få klarhed over konsekvenserne ved, at ikke alle kommuner har udarbejdet Kulturarvs-/Kommuneatlaser over fredede og bevaringsværdige bygninger og helheder, herunder bysammenhænge, i forbindelse med kommunesammenlægning.
- At undersøge mulighederne for at udarbejde en gradueret bevaringsskala, hvor de fredede bygninger som udgangspunkt udgør bygninger beliggende øverst på skalaen. Ifølge fredningsloven er alle fredede bygninger pr. definition i dag lige umistelige og de bedste bevaringsværdige bygninger kan indeholde større fredningsværdier end de ringeste fredede bygninger.
- At sætte fokus på ikke kun enkeltbygninger, men også helheder, så også bygningernes omgivelser beskyttes af fredning – dvs. etablering af en fredningszone omkring den fredede bygning.
- At undersøge hvorvidt en gradueret fredning giver bedre mulighed for at bevare det meget bevaringsværdige i bygningen/helheden, mens andre dele af bygningen/helheden kan tilpasses moderne leve- og driftsvilkår.
- At undersøge hvorvidt en gradueret bevaring for de fredede bygningers vedkommende giver bedre mulighed for at bevidstgøre om bygningens væsentligste fredningsværdier, så en mere lempelig håndhævelse af beskyttelsen kan finde sted i andre mindre væsentlige dele af bygningen, som f. eks. i funktionsrummene.
- At tilgodese de værdier, som industribygninger og landejendomme repræsenterer.
- At sætte større fokus på bygningskultur relateret til forskellige temaer herunder eksempelvis: Arbejder- og industrikultur.
- At skabe overblik om de nugældende planlove i tilstrækkelig grad muliggør nye anvendelser af funktionstømte land- og industrijendomme.
- At undersøge turisme-, oplevelses-, bosætnings- og erhvervseffekten ved at styrke bygningsbevaring og fredning.

Udvalget lægger vægt på, at der foretages en nøje prioritering af by- og bygningsbevaring efter kriterierne:

- væsentlig betydning for arkitektonisk og kulturhistorisk bygningskulturarv, f.eks. relateret til arbejderkultur
- økonomisk realisme

Ud fra en samlet beregning af den fradragsordning, der ydes som kompensation for de ekstra omkostninger, der er ved at bo i et fredet hus, opfordres det til at undersøge, hvad det vil koste at tilbyde et mindre vedligeholdelsesfradrag til ejerne af de vigtigste bevaringsværdige bygninger, således at dette fradrag ydes som en delvis kompensation for de meromkostninger ejerne af de bevaringsværdige bygninger pålægges. Ligeledes opfordrer udvalget til at undersøge, hvorvidt det ville være muligt at indføre en fritagelse for grundskyldsskat. Endelig ønskes udenlandske erfaringer om bevaringsstrategier inddraget.

Redegørelsen ønskes afsluttet inden udgangen af folketingssamlingen 2006/2007.